

111. 0.

JELENTÉS

**az 1995. április 19-i
kormányközi megállapodásban meghatározott
közös magyar-szlovák monitoring
1995. évi tevékenységéről**

Jóváhagyom:

*Kovács Árpád sk.
a magyar kormány meghatalmazottja*

Budapest, 1996. február

JELENTÉS

az 1995. április 19-i kormányközi megállapodásban meghatározott közös magyar-szlovák monitoring 1995 évi tevékenységéről

ÖSSZEFOGLALÁS

1. Előzmények, a jelentés tartalmi és formai követelményei

A magyar és a szlovák kormány meghatalmazottai szerződést írtak alá¹ egyes ideiglenes intézkedésekről és vízhozamokról a Dunában és a Mosoni Dunában. A szlovák fél vállalta, hogy éves átlagban 400 m³/s hozamot biztosít a határszelvényben a közös Duna-szakaszba, továbbá a dunacsúnyi tározótó ún. mosoni vízkivételén és a szivárgócsatornában összesen 43 m³/s hozamot. A szerződés szerint a magyar fél fenékgátat épít a Duna 1843 folyamkilométerében a közös folyamszakaszon. A fenékgátas duzzasztás eredményeképpen 100 m³/s hozamnyi vízpótlás biztosítható a hullámtéri ágrendszerbe.

A szerződésben rögzített felhatalmazás alapján a felek közös monitoringot hoztak létre az ideiglenes vízpótlás hatásainak figyelésére. A monitoring meghatalmazottak státútumát rögzítő Szabályzat² 3. cikk 2. pont szerint:

¹ Megállapodás a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között egyes ideiglenes műszaki intézkedésekről és vízhozamokról a Dunában és a Mosoni Dunában
kelt Budapesten, 1995. április 19-én

² Szabályzat az 1995. április 19-én kelt magyar-szlovák megállapodás szerinti egyes műszaki intézkedések és a Dunában és a Mosoni-Dunában lévő vízhozamok megfigyelőrendszerének működtetésével megbízott képviselők tevékenységéről,
kelt Bősön, 1995. május 29-én

" A nemzeti éves jelentés tartalmazza a mért értékeket táblázatok, grafikus és térképes formában, rövid magyarázatokkal. A nemzeti éves jelentést a Felek a hidrológiai év befejezését követően három hónapon belül kicserélik, a közös értékelés készítésére a felek képviselői értekezletet hívnak össze. "

A jelen dokumentum a fentiekre tekintettel készült. 1995. június 1-étől tartalmazza a Szabályzatban rögzített észlelt adatokat.

2. A szigetközi monitoring keretében korábban folyt tevékenységek vázlatos összefoglalása

A magyar kormány a Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszer építkezését a hatásterület nem kellő ismertsége, a kockázatok mértékének ismeretlensége miatt felfüggesztette. Ezután került a térség környezeti mérő-megfigyelő rendszere kormányzati felügyelet alá. A környezetvédelmi miniszter felügyelete alatt a monitoring rendszert jelentősen bővítették; szisztematikus környezeti kutatások kezdődtek, ezeket a Magyar Tudományos Akadémia Szigetközi Munkacsoportja koordinálja.

Az 1993. év második felében EK szakértők közreműködésével három oldalú szakértő bizottság vizsgálta felül a szigetközi és a csallóközi környezeti monitoringot. Ajánlást fogadtak el a monitoring megerősítésére (Appendix). Ezt figyelembe véve 1994-ben ismét nőtt a mérőállomások száma, új, modern műszereket szereltek a kutakra, a vízminőség-vizsgálat eszközparkja bővült. A mérések és értékelések metodikáját jelenleg is az EK ajánlásokban megfogalmazott szempontok határozzák meg.

3. Az 1995. évi kormányközi megállapodás szerint létesült közös monitoring feladata, tevékenysége

A közös monitoring feladata az 1995. áprilisi kormányközi egyezményben rögzített egyes ideiglenes intézkedések hatásainak figyelése. A kormányképviselő mandátumát rögzítő szabályzat mellékletei sorolják fel a mérőhelyeket és a mérendő elemeket (Appendix).

Az adatok cseréje a státutum elfogadását követően megindult, az adatcsere a szerződés szerint folyt; az 1995. október 31-ig tartó időszakra vonatkozóan a mellékelt jegyzőkönyv szerint teljesült (Appendix).

1995. november 29-én a kormány megbízottak Budapesten találkoztak. A találkozón áttekintették az adatcsere helyzetét és a közös jelentés szerkesztéséhez szükséges előkészületeket (Appendix).

Az 1995. év során közös értékelést előkészítő részfeladatok valósultak meg: a számítógépes adatbázisok illesztése (mindkét fél számára kezelhető átmeneti állomány kialakítása), közös földrajzi koordinátarendszer (a WGS ellipszoid) meghatározása. A Magyarországon kötelező EOTR rendszer mellett a táblázatok tartalmazzák a WGS-84 koordinátákat is a jelentésben.

A közös monitoring szigetközi mérőállomásainak földrajzi helyét az év folyamán felülvizsgáltuk. A magyar és szlovák koordinátarendszerek illesztése előtt célszerű volt az EOTR koordináták felülvizsgálata, egyes pontok modern eszközökkel történő újramérése. Terepi geodéziai munka mellett ezt nagy felbontású légifotó tette lehetővé, a Katonai Repülőgépes Szolgálat és a VITUKI szakemberei 1 : 4000 méretarányú pontosságú digitális térképet készítettek a Duna-Mosoni-Duna közti területről. A jelentés melléklete 1: 50000 méretarányú térképen mutatja a monitoringállomásokat.

A nyár folyamán több közös terepi bejárás volt a Szigetközben, a Duna másik oldalán lévő mérőhelyeket közösen az idei év tavaszán tekintjük majd meg.

4. A jelentés felépítése

Az adatok a Szabályzat mellékletében lévő sorrend szerint következnek egymás után. Minden témakör a közölt adatokról szóló rövid, szöveges ismertetővel kezdődik. Ezt követi a mérőállomások földrajzi helye szerinti bontásban a mért adatfajta táblázata (kivéve ahol egyetlen elemet mérnek, pl. talajvízszint). A mérőállomások helyét koordinátajegyzék (táblázatos formában) és térképvázlat mutatja. (A pontos helyszínt az 50 ezres térkép mutatja.) Az adatcsere kezdete óta átadott valamennyi adatot táblázatos formában közlünk. A számok közti eligazodást ábrák segítik.

5. Szempontok az 1995 évi monitoring adatok értékeléséhez

Az adatcserébe bevont idősorok alapján átfogó értékelés a szerződés szerinti műszaki beavatkozások hatásairól nem adható. A műszaki intézkedések 1995 tavaszán és nyarán történtek, az eltelt idő kevés a környezeti állapot esetleges változásának kimutatására.

A fenti - kézenfekvő - ok mellett azonban más szempontok is nehezítik az értékelés lehetőségét:

- a) A térség bonyolult földtani és hidrogeológiai viszonyai (mind nagy, mind kis léptékben) bonyolultak (és nem kellő ismertségűk) ahhoz, hogy rövid adatsorokból tendenciát lehessen megállapítani. A nagy léptékű tájékozódást meg fogja könnyíteni, hogy 1995-ben elkészült (három ország együttműködésében, a Danreg program keretében) a Kisalföld földtani térképsorozata. A mellékletként közölt térkép a vízkészlet földtani vázát jelentő összlet vastagságát mutatja. A térségben végzett műszaki beavatkozások környezeti hatásainak vizsgálatánál elsődleges szerepű a víztartó összlet érintő folyamatok prognózisa. A területileg nagy kiterjedésű képződmény miatt a térségben végrehajtott más beavatkozások hatásaival együtt vizsgálandóak a Dunában és a Szigetközben beálló változások, így a vízpótlás is.
- b) A vízpótlás időszakában sok volt a csapadék, mind a Szigetközben, mind a Duna vízgyűjtőjén. Az 1995. év meteorológiai és hidroológiai viszonyai jelentősen eltértek a megelőző évektől. Ezt mutatja például, hogy az 1971-1995 időszak éves átlagait vizsgálva, 1995-ben szignifikánsan több volt mind a csapadék, mind a Duna vízhozama. Ezek jelentős hatása miatt a megelőző két év adataival történő egyszerű összehasonlítás nem lehetséges.
- c) A vízpótlás fél éves időszaka nemcsak abszolút értelemben rövid a hatások értékeléséhez, a legtöbb környezeti elem alakulásában ugyanis az éves ciklus fontos tényező. (Az 1995. év júniusának végén indult vízpótlás még a tenyészidőszak egészét sem fedte le.)

Az ismertetett szempontok alapján, az 1995 évi szigetközi vízpótlás hatásainak megalapozott értékeléséhez, a tendenciák megállapításához hosszabb idősorokra van szükség.